

"לבניינה של תורה" – חלק רל"א

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

--- "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" ---

התייחסות לנושא התנועה הרפורמית

"על מה אבדה הארץ?"

בני שיעור ב' ובני שיעור ג' יוצאים בסוף השבוע לעבודת הקודש – עבודת הצבא.

אנו, כמשפחת הישיבה, מלווים אותם בתחושת שותפות,

ותפילתנו שיצאו לשלום,

ויחזרו לשלום, ללא כל

פגע! יהי רצון שיזכו

לקדש שם שמים בכל

אורחותיהם כבני הישיבה.

עם יציאתם, מוטלת עלינו

החובה הקדושה להשלים

את מקומם בבית המדרש בתפילה, בתורה

ובאחריות, כדברי חז"ל במסכת מכות¹:

"עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, מי

גרם לרגלינו שיעמדו בקרב, שערי ירושלים

שהיו עוסקים בתורה".

במדינת ישראל מתחוללת בעת האחרונה

מערכה גדולה בנושא דרישתם של

הרפורמים להכרה ממלכתית, ולקבלת חלק

ונחלה, חלילה, בשריד בית קדשנו, בכותל

המערבי. ברצוני להתייחס היום לדברים

בסייעתא דשמיא.

במסגרת הלימוד בישיבה של העמוד

היומי, עוסקים אנו בהלכות 'ברכות

התורה', (זו הזדמנות לחזק שוב את מי

שעדיין לא לומד, להצטרף ללימוד העמוד

היומי, זו ברכה עצומה

ממש, בפרט מרגישים זאת

כשיש לימוד קבוע

כשיוצאים לבין הזמנים,

זה דבר עצום וגדול). את

הלכות ברכת התורה פותח

השולחן ערוך בניסוח

מיוחד שאין אנו מוצאים

בנושאים אחרים: "ברכת

התורה צריך לזהר בה

מאד²". מדוע צריכים להזהר בה מאד?

הדברים מבוארים ע"פ הגמרא בנדרים³,

וע"פ הגמרא בכבא מציעא⁴ שם כתוב:

"אמר רב יהודה אמר רב: מאי

דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת

ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה על מה

אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים

ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא

פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך

הוא בעצמו. שנאמר ויאמר ה' על

עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם.

³ פ"א ע"א.

⁴ פ"ה ע"א.

¹ י' ע"א.

² סימן מ"ז סעיף א'.

את עצמו! - "אנכי ה' אלוקיך", 'אנא נפשי כתיבת יהבית'. איזו מתנה עצומה, מתנה שצריכים לכבד אותה, כפי שלימדנו רש"י, אם לא מכבדים אותה - זה קלקול נורא.

אך יש עוד לנו להביט - מהו תוכן הברכה? הגמרא בברכות⁸ מביאה את דברי רב המנונא המקלס את ברכת 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' - "זו היא מעולה שבברכות", ופירש רש"י "משום שיש בה הודאה למקום וקילוס לתורה ולישראל". האם העובדה שלא ברכו בתורה תחילה נבעה רק משום שלא הייתה חשובה בעיניהם, או שמא הם לא ברכו משום שהיו מנותקים מתוכן הברכה ומהווייתה?

בחירת ישראל - שורש התורה!

רש"י ביאר את כוונת הגמרא "שלא ברכו בתורה תחילה" במישור המעשי - שלא ברכו בפועל את עצם הברכה. באופן שונה ביאר מו"ר הרצי"ה זצ"ל את העניין - הרצי"ה התייחס לתוכן ברכת 'אשר בחר בנו', ולא לעצם הברכה. רגיל היה מאד להביא את הגמרא בברכות אותה הזכרנו וביאר שתוכן הברכה הוא 'אשר בחר בנו מכל העמים' ומתוך כך 'נתן לנו את תורתו'. נוהג היה לצטט את דברי הגר"א לתלמידיו⁹ על ספר הכוזרי: "שהוא קדוש וטהור ועיקרי אמונת ישראל ותורה תלויים בו". הרצי"ה דקדק ועמד על השאלה מדוע התנסח הגר"א דוקא באופן הזה? מדוע

אמר רב יהודה אמר רב: שלא ברכו בתורה תחילה".

ידועה ומפורסמת היא התמיהה: והרי בני אותו הדור עסקו בתורה, אם כן מדוע חז"ל דרשו עליהם את הפסוק "על עזבם את תורת"י? ואם הכוונה היא שלא ברכו בתורה תחילה, האם עוון זה כה חמור שבעטיו יצא עם ישראל לגלות והארץ תחרב?! רש"י במקום מפרש: "כשהיו עוסקים בתורה לא היו מברכין לפניה, וכיון דלא מברכי - גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם". מה כוונת הדברים?

המהר"ל בספר 'נתיבות עולם'⁵, מבאר שעומק השאלה הכואבת "על מה אבדה הארץ", הוא: מהו שורש תהליך החרבן? המהר"ל ממשיל זאת לבגד שכאשר מושכים בו הוא נקרע.

מדוע הוא נקרע? כי היה קרע סמוי, אותו הקרע הוביל לכך שבסופו של דבר הבגד נקרע ע"י המשיכה שלו. השאלה היא אם כן, מהו שורש הדבר שגרם בסופו של דבר למצב נורא כל כך, חרף היותם עוסקים בתורה. ע"פ דברי רש"י התשובה ברורה - אמנם עסקו הם בתורה אך לא התייחסו לחשיבותה כראוי.

הרמב"ן בהשגותיו על 'ספר המצוות' לרמב"ם⁶, מונה את 'ברכת התורה' כמצוות עשה מן התורה: "נצטווינו להודות לשמו יתברך על הטובה הגדולה שעשה לנו בתיתו תורתו אלינו". הגמרא בשבת⁷ אומרת שבמתן תורה נתן הקב"ה, כביכול,

⁵ נתיב התורה סוף פרק ז'.

⁶ במצוות עשה טו

⁷ ק"ה ע"א - רבי יוחנן דידיה אמר אנכי - נוטריקון: אנא נפשי כתיבת יהבית.

⁸ י"א ע"ב

⁹ כך מובא בכתר הרא"ש

הכוונה לאנשים רציניים אחרת מסתמא לא הייתה אליהם (התייחסות...) שאומרים תורה קדומה לכל, אבל הייתי אומר ישראל קדושים קודמים!

כך אומר לו אליהו הנביא, ובאופן חריף ביטא זאת אור החיים הקדוש¹³: "שאם אין ישראל - התורה שנתן ה' להם והיא אתם עמם הופרה".

חומרת מעשיה של התנועה הרפורמית

בצעירותי שאלתי את מורינו הרב נבנצל שליט"א מה היחס בין חילונים ורפורמים? ענה לי הרב: 'החילונים טועים, הם אינם יודעים. אם נראה להם את האמת ישתכנעו ויקבלו! הרפורמים לעומת זאת, סבורים שהם צודקים וממילא מסרבים לקבל את האמת, ולכן אין סכוי שיתוקנו. המציאות הזו היא סכנה רוחנית ולכן היחס אליהם חמור בהרבה מהחילונים'.

אנו לומדים תורה מתוך גישה אחראית לעם ישראל, ומתוך כך היחס לאחינו החילונים, על אף המורכבות, הוא יחס של אהבה. החילונים מאמינים במציאות ישראל כעניין מיוחד! חשתי זאת בשבוע שעבר כשישבתי עם כמה ראשי ישיבות הסדר יחד עם כמה מהחוקרים המומחים במדינה בעניין הבטחון¹⁴ - הייתה שם הסכמה ברורה על נצחיות ישראל, על

הקדים את עניין 'אמונת ישראל' אל התורה? תשובתו הייתה¹⁰ כי רק מתוך התקשרות נכונה בסגולת ישראל תהיה זו 'תורת אמת'. אם אין הבנה לעניין המיוחד, אם לא לומדים תורה מתוך בירור של היצירה האלוקית של עם ישראל, זה נקרא - "עזבם את תורת", זה מביא לחורבן. לימוד התורה צריך להיות מתוך תפיסה שבחירת ישראל קודמת - התורה היא לא תורה פרטית של יחידים, גם לא של גדולי תורה, גדולים ככל שיהיו.

התורה היא תורה של כלל ישראל, ומכאן נובעת אחריות לכל היחידים בעם, לכל הענפים, גם ענפים רחוקים שאינם מקיימים תורה ומצוות, גם הם חלק מעם ישראל. התורה שלנו אחראית, ואנו מרגישים אחריות כלפיהם. הם איברים בכלל ישראל, וצריך לדאוג לאיברים בגוף, גם אם האיברים חולים¹¹, עדיין מחוברים הם אל הגוף. עלינו לאהוב ולקרב, והכל מתוך הידיעה הרוחנית שהתורה נמשכת אחר בחירת עם ישראל מכל העמים.

יש בתנא דבי אליהו¹² דבר מופלא - יהודי בן תורה שאל את אליהו הנביא זכור לטוב שאלה מדהימה:

"שני דברים יש לי בלבבי ואני אוהב אותם אהבה גדולה - תורה וישראל! אבל איני יודע איזה מהם חשוב יותר?" אמר לו אליהו - בני, דרכם של בני אדם (מן הסתם

¹³ ויקרא כ"ו, מ"ד

¹⁴ חברי המכון למחקר בטחון לאומי באוניברסיטת ת"א.

¹⁰ עיין שיחות הרצי"ה תלמוד תורה עמ' 60.

¹¹ אא"כ התנתקו ח"ו מהגוף הזה של עמ"י.

¹² אליהו רבה פרשה ט"ו

חשיבות האמונה בנצחיות ישראל! עם בסיס כזה יש מה לבנות. הרפורמים לעומת זאת – "עושים שמות בעם ישראל, מעודדים התבוללות, מחתנים יהודים עם גויים" (מתוך דברי הגר"ש עמאר שליט"א, רבה של ירושלים, בהתייחסו לעניין השבוע). גם אם יטענו הרפורמים שיש עמם תורה - זו תורה המובילה לחורבן כפי שלמדנו היום, משום שהם לא רואים בעם ישראל עניין מיוחד, אלא עם ככל העמים. יש להם, כביכול, "ראייה רחבה", "אוניברסלית", חרטו הם על דגלם את המשנה באבות¹⁵ "חביב אדם שנברא בצלם", אך רק את הרישא של המשנה... בדרכם זו מוחקים הם את נצחיות ישראל, את הייחודיות של ישראל, את ציוויו יתברך "והייתם לי סגולה מכל העמים"¹⁶ שהוא יסוד ושורש התורה כולה כפי שלמדנו היום. לא פלא לכן שהתנועה הזו מובילה להתבוללות עצומה בחוגיהם. אין זה נחשב דבר חמור בעיניהם.

הכל תלוי באמת הפנימית בבית המדרש! אנשי המעשה עושים את אשר צריך לעשות, ואנו נתחזק בלימוד התורה, בבניין היחס הנכון לתורה כמתנה חשובה, נתחזק בברכת התורה, בידיעה הנצחית של "אשר בחר בנו מכל העמים" ומתוך כך "נתן לנו את התורה!"

מתוך כך הקב"ה יתן לנו תורת חיים, תורת נצח לעם נצח.

¹⁶ שמות, י"ט, ה'.

¹⁵ ג', י"ד.

